

El lloro de Flaubert - Julian Barnes

Als disset anys, Gustave Flaubert vol passar tota la vida en un castell ruïnós a la vora del mar. Als divuit anys, vol ser l'emperador de la Cotxinxina. Als dinou, vol ser muler a Espanya o cameller a Egipte. Als vint-i-quatre aspira a ser un bandit a Esmirna i planeja un viatge de sis anys per Àsia, que calcula que ha de costar més de tres milions sis-cents mil francs. Als vint-i-nou, vol desaparèixer a la sabana sud-americana. Als trenta-un, escriu a la seva amant que si mai tingués un fill, li agradaria molt buscar-li dones. Als trenta-cinc es publica *Madame Bovary*, i Flaubert substitueix els somnis per entrar de ple dret al diccionari dels tòpics: l'ermità de Croisset, el primer novel·lista modern, el pare del realisme, l'idiota de la família, el precursor de Proust, el pont que lliga Balzac amb Joyce, etc.

Mentre escrivia *Un coeur simple*, Flaubert tenia un lloro dissecat damunt la taula. Més d'un segle després, un especialista en aquest autor descobreix que dos museus pretenen posseir el lloro autèntic. Després d'indagar, l'especialista s'adona que no solament és impossible decidir quin dels dos és l'original, sinó que és probable que el lloro autèntic hagi desaparegut, o que s'hagi deteriorat fins al punt que sigui impossible reconèixer-lo. Per a l'especialista, el lloro és una complicada metàfora de Flaubert. La impossibilitat de detectar el lloro original simbolitza les dificultats de dur a terme una biografia.

El lloro de Flaubert, publicat per primera vegada el 1984, és la intersecció impecable entre l'erudició i la creació. En cadascun dels quinze capítols, el novel·lista anglès Julian Barnes desenvolupa, nega i completa els anteriors. El resultat és una biografia que reflexiona sobre les biografies, un estudi irònic sobre la ironia, una sèrie de màximes sobre les màximes, una crítica de la crítica, literatura de la literatura, la metàfora de la metàfora de la metàfora...

Els comentaristes recomanen llegir Flaubert abans de llegir *El lloro de Flaubert*. Personalment, penso que cal llegir Flaubert independentment de si es llegeixen biografies seves o no. Però és que es pot llegir *El lloro de Flaubert* sense haver llegit més que *Madame Bovary*, o fins i tot sense haver llegit res d'aquest autor. En realitat, el millor que es pot dir d'*El lloro de Flaubert* és que seria igual de rigorós i deliciós encara que Flaubert no hagués existit mai. Barnes ens sedueix i ens delecta amb una sèrie de variacions sobre un personatge pluriforme, pessimista, practicant de la religió de la desesperació i sobretot obscenament precís; que el personatge sigui real, és a dir, que el llibre tingui un valor didàctic, històric, informatiu, és un factor suplementari, un mèrit que cal afegir a l'ofici de Barnes, però en cap cas es pot considerar un factor decisiu.

Nabokov es va poder inventar un poeta a partir del qual escriure *Foc pàl·lid*, i Pérez Reverte es va fer ric combinant erudició i una trama absorbent a *El club Dumas*. El mèrit de Julian Barnes és prendre un personatge real i atrevir-se a prescindir gairebé de la trama: el llibre ens atrapa únicament pel joc, la combinació, l'organització de les

dades i per l'ingredient que per entendre'ns anomenem estil (Flaubert: «Els cabells només brillen després de molt raspallar-los, i el mateix es pot dir de l'estil»). L'abast de la manipulació creativa a què és sotmès el cabal de dades fa dubtar de la humanitat de Barnes. És com si quinze follets entremaliats haguessin passat anys llegint tots els llibres que va escriure Flaubert, tots els llibres que no va escriure Flaubert, totes les cartes a (i de) amics i amants, tots els diaris, les biografies i els estudis literaris, tots els relats de viatges dels contemporanis, i a més haguessin passejat pels llocs que ell va recórrer abans d'escriure un capítol cadascun. A les mans d'aquests follets, els elements irracionals com la intuïció, la coincidència (fonètica, numèrica) o l'analogia són tant o més útils que els mètodes convencionals per introduir-nos en la galàxia Flaubert.

André Gide va escriure que el millor de l'autor d'*Un coeur simple* són els diaris, és a dir, que el pensador supera el creador. D'entre el gavadal d'idees que recorren el llibre, n'hi ha quatre que em semblen particularment vàlides avui dia. La primera és la idea flaubertiana de l'artista com a monstre, com a ós reclòs i solitari (el contrari d'un lloro, per tant). La segona és la vocació impossible de la torre d'ivori: «Sempre he intentat viure en una torre d'ivori, però una marea de merda n'està colpejant les parets, amenaçant soscar-la.». La tercera és la crítica del progrés tecnològic si no va paral·lel a altres progressos: «El ferrocarril només permetrà que més gent es desplaci, es trobi i junta es comporti estúpidament». La quarta són les condicions prèvies de la felicitat: l'estupidesa, l'egoisme i la bona salut (Flaubert només estava segur de posseir la segona).